

EGY LEGENDA RIO DE JANEIRÓBÓL

Interjú Sergio Rodrigues-zel

GAZDAG MÚLTÚ ÉS INNOVATÍV A 20-21. SZÁZADI BRAZIL DESIGN, MÉGIS SOKUNK SZÁMÁRA *TERRA INCOGNITA*. FEJLŐDÉSTÖRTÉNETE – MÁSOK MELLETT – JOAQUIM TENREIRO, JOSE ZANINE CALDAS, SERGIO RODRIGUES ÉLETMŰVÉN KERESZTÜL ISMERHETŐ MEG IGAZÁN, S KÖZÜLÜK AZ UTÓBBI URAT A NEMZETKÖZI SZAKIRODALOM EGYENESEN A MODERN BRAZIL DESIGN SZÜLŐ-ATYJAKÉNT TARTJA SZÁMON. NEM VÉLETLENÜL, HISZEN A LEGTÖBB TEORETIKUS SZERINT A BRAZIL DESIGN MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ UTÁNI HISTÓRIÁJA RODRIGUES LEGTÖBBET PUBLIKÁLT BÚTORDARABJA, A *POLTRONA MOLE* (1957) MEGSZÜLETÉSÉVEL INDULT. CLEMENT MEADMORE, SZOBRÁSZ ÉS KRITIKUS AZ 1975-BEN MEGJELENT *THE MODERN CHAIR: CLASSICS IN PRODUCTION* CÍMŰ KÖTETÉBEN A 20. SZÁZAD LEGJOBB HARMINC ÜLŐBÚTORA KÖZÉ SOROLTA A MOLÉT. AZ ELTELT TÖBB MINT FÉL ÉVSZÁZAD ALATT KÖZEL 1500 KÜLÖNFÉLE MOBÍLIÁT MEGÁLMODÓ, IDÉN 87 ESZTENDŐS MESTER MA IS AKTÍV. EGYEBEK MELLETT RÉGI BARÁTJÁVAL, A SZINTÉN BÚTORTERVEZŐ FERNANDO MENDES-ZEL DOLGOZIK EGYÜTT: KIÁLLÍTÁSOKAT SZERVEZNEK ÉS MENDES RODRIGUES CÉGÉNEK, A LINBRASILNAK TERVEZ. SERGIO RODRIGUES-ZEL, A TERVEZŐ RIO DE JANEIRÓ-I MŰTERMÉBEN PREPELICZAY-FREY MÓNIKA BESZÉLGETETT.

Önt számtalan híres író, újságíró és kritikus a brazil design „alapítójának” tartja. Ön szerint minek köszönheti ezt a megtisztelő címet?
Úgy hiszem, azért mondják ezt rólam, mivel egész életemben küzdöttem a brazil kultúra értékeinek megbecsüléséért és soha sem érdekelték más, mondjuk úgy, hogy internacionális tendenciák.

Hogyan indult az alkotói pályája?

Egy igazi XIX. századi polgári házban nőttem fel, mely telis-tele volt főként európai, de régi brazil bútorokkal is. Rokonaimnak bútorasztalos-műhelyük volt, ott ismerkedtem meg a fával és készíthettem el gyerekként a saját játékaimat: kisrepülőgépet, kisautót, mert már 6-7 évesen nagyon szerettem fával dolgozni, játszani. Vagyis míves bútorok és tárgyak vettek körül az otthonomban. Majd amikor elérkezett az idő, hogy eldöntsem, milyen pályára menjek, természetesen találtam, hogy építésznek fogok tanulni. A gond csak az volt, hogy

nagyon gyenge voltam matematikából, de nem is érdekelt. Így érthető, hogy az építészeti, vagyis a gyakorlati tervezés komoly akadályokba ütközhetett volna. Viszont a fával való kapcsolatomból és az elszántságom olyan erős volt, hogy 1947-ben bekerültem az egyetemre (*ma ez az Universidade Federal do Rio de Janeiro – szerk.*), de a 80 építészhallgató közül én voltam az egyedüli, akit főként a belsőépítészeti érdekelt. Elvégeztem az egyetemet, bútortervezésre specializálódtam, és minden tervem, munkám alapja a fa lett. Amikor házat terveztem, akkor is a faépítészeti irányból közelítettem a feladathoz.

Mikor kapta az első komoly szakmai elismerést?

1961-ben Olaszországban, Cantóban rendezték meg a IV. Nemzetközi Bútor Biennálét, ahol a zsűri nekem ítélte a fődíjat a Mole fotelért. Amikor meghallottam, hogy 35 ország 400 versenyzője közül engem választottak világhósszá, hogy az addig eltelt tíz esztendő kísérletei

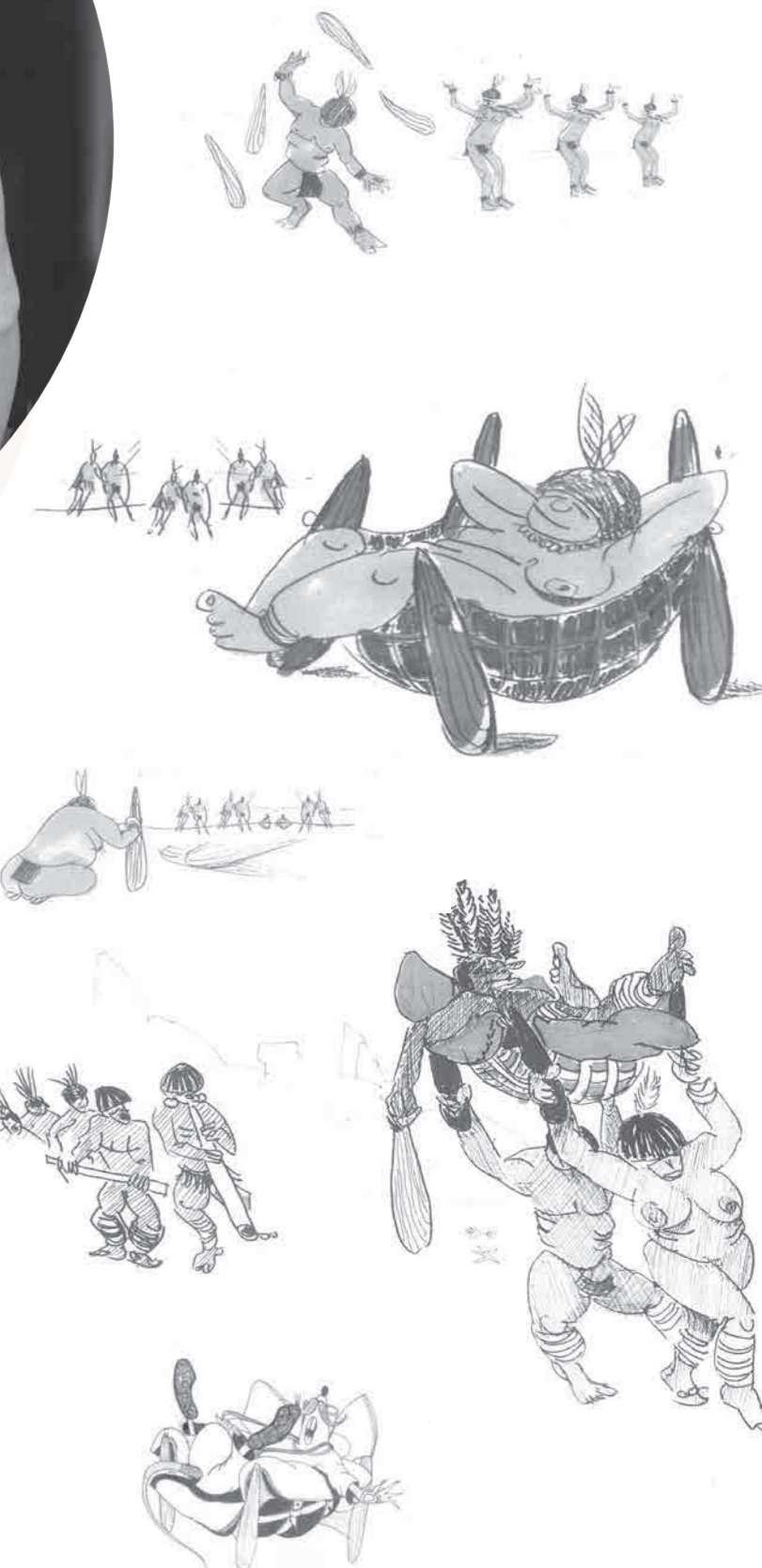
jó irányba haladnak. Ezzel a díjjal világszerte ismert lettem. Hazatérésem után, Jacareíben létrehoztam az Oca nevű céget, vagyis nem csak a tervezést, hanem a gyártást is saját hatáskörben oldottam meg, később pedig bútorüzleteket nyitottam São Paulóban és más városokban. Több mint 50 kiállításon szerepeltek a bútoraim, Rio de Janeiróban, São Paulóban, New Yorkban és a világ különböző városai-ban. Eddigi pályafutásom alatt, úgy 1500 bútort terveztem, de nem mindegyikből lett szériatermék, mégsem panaszkodom, hiszen tényleg a világ legtöbb részén árulják a bútoraimat, a régen tervezeteket is, folyamatosan. De nagyon sok egyedi darabot is készítettem, speciális igények szerint valókat, mert számtalan privát megrendelőm is akadt az eltelt évek során.

Azt mondják önről, hogy saját stílusjegyekkel bírnak a bútorai és nem követett soha semmilyen trendet. Melyek azok a stílusjegyek, amelyekkel ön szerint meghatározható általában a brazil design?

Nem szeretnék általánosságban beszélni a brazil designról, hiszen minden hazai tervezőnek megvannak a saját stílusjegyei, mindenki saját ideát követ. Azt gondolom, hogy az identitásunk, a család, ami-ben felnőttünk, a közvetlen környezet és a szülőföldünk hagyományai, az országunk lakóinak gondolkodásmódja, életérzésük, meghatározzák úgy egy alkotót, mint egy egész nemzet stílusát. Amikor '61-ben megnyertem az olaszországi biennále nagydíját, az azért sikerülhetett, mert a Mole magában hordozta mindezt. Mindig is törekedtem arra, hogy valami szuperkényelmes ülőalkalmatosságot kreáljak, olyat, ami-nek nagyon egyszerű, könnyed a szerkezete. Az összes résztvevő közül én voltam az egyedüli, aki olyan dolgot mutatott, aminek a megtervezéséhez a saját szülőföldje kulturális hagyományából nyert ihletet.

Például mi adott, ad inspirációt tervezéskor?

Minden bútoromhoz egy önálló történet köthető, amit rajzos illusztrációkkal jelenítek meg. A brazil kultúra, az ősi indián kultúra nagy hatással van rám. A Mole fotel például a brazil indiánok világát idézi meg, ahogyan az indiánok éltek, játszottak, dolgoztak. A Mole egy

A Mole létrehozása egy kanapé megtervezésével kezdődött. Az 1957-ben, Rodrigues barátjának, a „hedonista” divatfotós, Otto Stupakoffnak tervezett szőfa, miként a Mole fotel, egy zsakarandafa-elemekből (Dél-Amerikában őshonos fafajta), ékeléssel létrehozott, bőrpántolt, hatalmas párnákkal kibélelt kényelmi bútor volt

Fotó: Marta Damasceno

Banquinho da leiteira

▲ Az 1973-ban bemutatott Kilin fotel alapvetően a Mole fotel technikájának továbbfejlesztése. Am strukturális forrásait a dél-amerikai függőágyak világában találjuk meg. A rajzon látható mandolás bohóc a tervező maga, a két hölgy: a lánya és felesége, akik e fotel születését inspirálták

trónus, az indián törzsfőnök hordszéke inspirálta bútordarab. Lényegében az, aki beleül a székbe, az egykorvult indián nagyfőnök kényelmét és büszkeségét tapasztalhatja meg.

Egy ideje a brazil gazdaság elképesztő növekedést mutat, ez sok lehetőséget ad a fiatal tervezőknek: egyre több a jó és sikeres brazil formatervező. Említene néhány kiemelkedő tehetséget? Esetleg van közöttük olyan, akit véleménye szerint az ön munkái inspiráltak?

Nem szeretnék tehetségekről beszélni, hiszen nem vagyok művészeti kritikus. Név nélkül annyit mondhatok, hogy számomra körülbelül tíz olyan designer és építész dolgozik ma Brazíliában, aki komoly és művészi teljesítményt rakott le. Igen, vannak fiatal formatervezők, akikre hatnak a munkáim, hiszen a jó design akár tudatosan, akár tudat alatt, de mindenképpen inspirál.

Mit jelent önnek a design?

A design számomra egy alkotás, egy műremek. Az igazi design magába foglalja a szépség, az eredetiség, az ergonómia, a kultúra, és a gazdaság fogalmait.

Ha néhány szóval kellene jellemeznie a brazil designt, mi lenne az?

Azt hiszem, hogy a lényege a lazaság, könnyedség, a közvetlenség, hiszen ezek mind a brazil életérzés meghatározói.

Volt különlegesen fontos nap az életében, olyan, ami például valamilyen munkájához köthető?

Ünnepre gondol? Az a nap óriási ünnep volt, amikor az olaszországi biennále nagydíját elnyertem. De az is nagyon fontos nap volt, amikor elkészült a Kilin fotel (1973). Ennek tervezésekor a feleségem személye, a gyönyörű szeme adta az ihletet.

A fotón (balról) Prepeliczay-Frey Mónika, Sergio Rodrigues és Fernando Mendes láthatók

Ön ma is sokat dolgozik. Mivel tölti a szabadidejét?

Nekem az életem a fa és a munka, az pihentet, az a hobbim. Manapság is skicceléssel, tervezéssel telnek a napjaim.

Még sosem járt Magyarországon, viszont amikor megérkeztem ide, a műtermébe, említette, hogy ismeri Marcel Breuer munkásságát, vagyis figyel, ismeri a design világát. Milyen jó tanácsot adna egy pályakezdő, akár magyar tervezőnek?

Aki ismeri a munkáimat tudja, hogy a fa szerelmese vagyok, hiszek a természetes anyagokkal való alkotásban, legyen az bútortervezés,

építészet. És abban is hiszek, hogy annak, aki alkot, szerelmesnek kell lennie a munkájába, mert e nélkül sosem juthat el a közönségéhez. Én tényleg szívből tervezek, számomra a mai napig nagyon fontos, hogy szeressék és értsék a munkáimat, bárhol a világon. Ez a hitvallásom, és ez talán a fiatal alkotók felé küldött üzenet is lehet.

(A brazil designról továbbiakat szerzőnk, Prepeliczay Frey Mónika enteriőrtervező honlapján olvashatnak majd: www.freyinteriordesign.com)

Lapzártánk idején érkezett hozzánk a szomorú hír, hogy szeptember 1-jén, Rio de Janeiró-i otthonában elhunyt Sergio Rodrigues. Nyugodjék békében!

◀ Az 1954-ben tervezett és kivitelezett, zsakarandafából készült Banco Mocho egy tradicionális törzsi/népi bútor, a fejszék modernkori átírata. A szakírók egybehangzó véleménye alapján ez volt Rodrigues első tradícióalapú, de modern formatervezői elvek alapján létrehozott bútora

